

Modely myšlenkové

Dnes jsem stáhl text článku Timothy Williamson-a „Model-Building in Philosophy“. Je to docela dobrá příležitost k formulování vlastního, tj. jiného pohledu (jiný pohled to nebude jen v tom ohledu, že nebudu sdílet autorovy analytické návyky a předsudky). Budu dělat příležitostné poznámky k tomu, co ze studie budu citovat (samozřejmě zatím bez ohledu k nějakému celkovému hodnocení práce, neboť o studii jako celek mi vůbec nejde).

„One notable form of progress in the natural and social sciences over the past century has been the development of better and better models of the phenomena they study. The models are typically presented in mathematical terms: ...“ (p.2.)

Autor v nadpise své práce říká, že chce pojednávat o vytváření modelů ve filosofii, ale začíná tím, že poukazuje na význam vytváření modelů v přírodních a společenských vědách. A ihned uvádí jako příklad diferenciální rovnice vzestupu a úpadku populace interagujících dvou druhů živočichů. Je tedy zřejmé, že postup svého výkladu plánuje tak, že od příkladu modelu v přírodní vědě chce postupně přejít k otázce modelů ve filosofii. To je ovšem vysoce problematická strategie. První vážný omyl vidím v časovém určení onoho pokroku v přírodních a společenských vědách: autor mluví o tomto pokroku v „minulém století“, což je jistě velmi na pováženou – zejména některé přírodní vědy pracují s takovými matematickými „modely“ přinejmenším už od počátku nové doby. Mnohem závažnější je ovšem jiná chyba: autor uvádí příklad „modelů“, místo aby jasně a zřetelně ohlásil, jak vůbec chápe slovo „model“, tj. co považuje za model a co nikoli. A vzhledem k tomu, že má – snad – dospět k vytváření modelů ve filosofii, je na pováženou, že vůbec nepočítá s tím, že filosofie pracuje s myšlenkovými modely odedávna, od samých filosofických začátků, a tedy daleko dříve, než se vědy oddělily od filosofie. Dalo by se dokonce říci, že právě tímto svým postupem naprosto znemožňuje, aby se dostal opravdu ke svému tématu – leda že by onen počátek musel zahodit nebo jinak znehodnotit, a že by to nějak zaonačil, aby se přece jen ke svému tématu dostal. Ale i v takovém případě by bylo těžko vysvětlovat. Proč své čtenáře nejprve zmate, aby se jim pak pokusil věc vyjasnit úplně jiným způsobem.

(Písek, 151119-1.)